

Dóm þennan kváðu upp Pétur Kr. Hafstein bæjarfógeti, og meðdómsmennirnir Halldór Kristinsson bæjarfógeti og Ólafur K. Ólafsson dómara-fulltrúi.

D ó m s o r ð:

Stefnda, Hrönn hf., er óheimilt að færa meðal eigna við útreikning á verðbreytingarfærslu í ársreikningi 1980 stofnsjóðsinneign sína í Olíusamlagi útvegsmanna á Ísafirði hinn 31. desember 1979 að fjárhæð gkr. 4.985.681. Stefnda er skylt að þola endurákvörðun ríkisskattstjóra á tekjuskattstofni og tekjuskatti sínum gjaldaárið 1981 í samræmi við það.

Málskostnaður fellur niður.

Föstudaginn 20. júní 1986.

Nr. 119/1985. **Logi Pétursson**

(Othar Örn Petersen hrl.)

gegn

Iðnaðarbanka Íslands hf.

(Ólafur Axelsson hrl.)

Sjálfskuldarábyrgð. Kröfulýsing.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Sigurgeir Jónsson, Bjarni K. Bjarnason og Guðmundur Jónsson.

Áfrýjandi skaut máli þessu upphaflega til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 29. apríl 1985. Er þingfesta átti málið hinn 3. maí s.á. var ekki sótt þing af hálfu áfrýjanda og var málið þá fellt niður. Áfrýjandi áfrýjaði málinu að nýju með stefnu 13. maí 1985 sam-

kvæmt heimild í 36. gr. laga nr. 75/1973. Hann krefst sýknu af kröfum stefnda og málskostnaðar úr hendi stefnda fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess að héraðsdómur verði staðfestur og að áfrýjanda verði gert að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti.

Mál þetta er höfðað af stefnda á bæjarþingi Reykjavíkur sem áskorunarmál gegn áfrýjanda með stefnu birtri 27. nóvember 1984 til heimtu „skuldar að fjárhð kr. 27.971,00 ásamt 4,0% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð frá 23.07.82 af kr. 28.834,00 sem er höfuðstóll ásamt samningsvöxtum kr. 863,00 fyrir vaxtatímabilið frá 23.06.82 - 23.07.82, til 01.11.82, en með 5,0% dráttarvöxtum frá þeim tíma til 21.10.83, en með 4,75% dráttarvöxtum frá þeim til tíma til 21.11.83, en með 4,0% dráttarvöxtum frá þeim tíma til 21.12.83, en með 3,25% dráttarvöxtum frá þeim tíma til 21.01.84, en með 2,5% dráttarvöxtum frá þeim tíma til 01.09.84, en með 2,75% dráttarvöxtum frá þeim tíma til greiðsludags, auk málskostnaðar skv. gjaldskrá LMFÍ.“

Í stefnu segir: „Hin umstefnda skuld er skv. skuldabréfi útg. 23.04.82 af Jóni Eðvarðssyni til Iðnaðarbanka Íslands hf., Reykjavík, að fjárhæð kr. 40.000,00. Skuldabréfið var til 6 mánaða og átti að greiðast upp með 6 afborgunum á eins mánaðar fresti, í fyrsta sinn 23.05.82. Bréfið bar hæstu skuldabréfalánsvexti skv. ákvörðun Seðlabanka Íslands, í upphafi 6,5% auk 33,5% verðbótapáttar og áttu vextir að greiðast eftir á sama tíma og afborganir. Ákvæði eru í skuldabréfinu um að hluti verðbótapáttar leggist við höfuðstól skv. 2. mgr. 40. gr. laga nr. 13/1979. Stefndi Logi tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á greiðslu láns þessa með áritun sinni á skuldabréfið. Innheimtubréf til aðila var dagsett 11.10.82 en greiðsla hefur eigi verið innt af hendi þrátt fyrir loforð þar að lútandi. Bréf þetta er gjaldfellt og mál þetta höfðað skv. heimild í skuldabréfinu vegna vangreiðslu afborgana og vaxta pr. 23.07.82 kr. 28.834,00 sem er höfuðstóll kr. 27.971,00 + samningsvextir kr. 863,00 pr. 23.06.82 - 23.07.82.“

Málið var þingfest á bæjarþinginu 13. desember 1984, og var þá ekki sótt þing af hálfu áfrýjanda. Var málinu þá frestað að ósk stefnda til 24. janúar 1985 en þá var málið tekið til áritunar, og 1. febrúar 1985 var af Þórhildi Líndal, fulltrúa yfirborgardómara, rituð á stefnuna svofellð áritun: „Stefnukröfur máls þessa og kr.

5.790,- í málskostnað eru aðfararhæfar að liðnum 7 sólarhringum frá dagsetningu áritunar þessarar.“

Jón Eðvarðsson lést 23. desember 1982. Dánarbúi hans var tekið til opinberra skipta sem skuldafrágöngubúi. Innköllun skiptaráðandans í Reykjavík var gefin út 4. febrúar 1983 og birt þrívægis í Lögbirtingablaðinu dagana 18., 23. og 28. febrúar 1983. Þar var skorað á alla er teldu til skulda í búinu að lýsa kröfum sínum fyrir skiptaráðanda innan fjögurra mánaða frá síðustu birtingu innköllunarinnar.

Frumvarp skiptaráðanda til úthlutnargerðar úr dánarbúinu er dagsett 27. júlí 1983. Þar kemur fram, að eignir umfram skuldir þ.e. hrein eign til skipta var kr. 114.028,31. Var frumvarpið lagt óbreytt til grundvallar skiptagerð 8. ágúst 1983 og var erfingjum úthlutað ofangreindri fjárhæð sem arfi.

Af skuldabréfinu höfðu aðeins verið greiddar tvær fyrstu afborganirnar, þegar innköllun var birt. Voru eftirstöðvar skuldarinnar því fallnar í gjalddaga samkvæmt ákvæðum bréfsins.

Stefndi lýsti ekki kröfu sinni í búíð. Er því haldið fram af áfrýjanda, að stefndi hefði fengið fullnaðargreiðslu á kröfu sinni, ef hann hefði lýst kröfunni í dánarbúið innan innköllunarfrestsins. Krafa stefnda á hendur erfingjum sé hins vegar nú fallin niður vegna vanlýsingar. Krafa stefnda á hendur áfrýjanda hafi einnig fallið niður um leið og skuldakrafa stefnda á hendur búinu féll niður. Stefndi hafi með aðgerðarleysi sínu einnig komið í veg fyrir að áfrýjandi geti endurkafið aðalskuldara, ef hann greiddi skuldina.

Áfrýjandi kveður þingsókn hafa fallið niður í héraði vegna mis-
skilnings. Það hafi verið ásetningur hans að láta mæta í málinu og taka til varna um efni málsins. Hann telur, að ákvæði 45. gr. laga nr. 75/1973 heimili honum að koma að vörnum í málinu fyrir Hæstarétti þar sem hann hafi gert áskilnað um það í áfrýjunarstefnu, grundvelli máls sé ekki raskað og afsakanlegt sé að málsvarnir voru ekki hafðar uppi í héraði. Áfrýjandi leggur áherslu á, að um nafnbréf hafi verið að ræða. Stefndi sé bankastofnun, sem reki lánastarfsemi og hafi því brýnni skyldur en borgarar almennt. Áfrýjandi hafi ekkert vitað um vanskil aðalskuldara, enda kveðst áfrýjandi ekki hafa fengið neina tilkynningu um þau. Sjálfskuldar-

ábyrgðaryfirlýsingin hafi verið samningur milli áfrýjanda og stefnda. Telja verði ósanngjarnt og andstætt góðri viðskiptavenju ef stefndi beri þennan samning fyrir sig, eftir að hann hafi útilokað með vanrækslu sinni að áfrýjandi geti endurkafið aðalskuldara um það fé sem áfrýjandi kynni að greiða. Beri því samkvæmt 33. gr. og 36. gr. samningalaga nr. 7/1936, sbr. 3. og 6. gr. laga nr. 11/1986 að víkja samningi aðilanna til hliðar.

Stefndi mótmælir því að kröfur áfrýjanda fái að komast að fyrir Hæstarétti á grundvelli 45. gr. laga nr. 75/1973. Kröfur áfrýjanda komist heldur ekki að með vísan til 208. gr. laga nr. 85/1936, þar sem málið sé samkvæmt heimild í skuldabréfinu rekið eftir ákvæðum XVII. kafla nefndra laga. Málsástæður og lagarök áfrýjanda eigi ekki við rök að styðjast, enda sé áfrýjandi ábyrgur sem sjálfskuldarábyrgðarmaður fyrir greiðslu skuldarinnar. Þá ber að líta til þess að áfrýjandi hafi sjálfur gert kröfu í búið út af annarri skuld dánarbúsins við áfrýjanda. Hann hafi einnig vitað að umrædd skuld samkvæmt skuldabréfinu hafi verið í vanskilum. Hann hefði og sjálfur getað lýst ábyrgðarkröfunni í búið samkvæmt 37. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978. Það hafi hann ekki gert og þar með sýnt slíkt tómlæti að honum beri að greiða skuldina sem sjálfskuldarábyrgðarmaður.

Fullnægt er skilyrðum 45. gr. laga nr. 75/1973 til að áfrýjandi megi bera fram kröfur og málsástæður fyrir Hæstarétti.

Telja verður, að sú málsvörn áfrýjanda, að krafa stefnda á hendur honum samkvæmt sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingunni sé fallin niður vegna vanlýsingar, komist að í máli þessu, sbr. 3. mgr. 208. gr. laga nr. 85/1936.

Svo sem fyrr greinir lýsti stefndi ekki kröfu sinni í dánarbú Jóns Eðvarðssonar sem tekið var til skipta sem skuldafrágöngubú. Ekki er um það deilt í málinu að krafa stefnda á hendur aðalskuldara þ.e. dánarbúinu hafi þá fallið niður fyrir vanlýsingu. Sjálfskuldarábyrgð áfrýjanda var ekki þannig úr garði gerð að hún standi sjálfstætt eftir að krafan á hendur aðalskuldara hefur fallið niður með þeim hætti sem hér varð. Þá á það hvorki að koma áfrýjanda í koll að hann lét hjá líða að lýsa hugsanlegri endurkröfu sinni í dánarbúið né að hann lýsti annarri kröfu í dánarbúið og fékk þá kröfu greidda.

Samkvæmt framansögðu ber að sýkna áfrýjanda af kröfum stefnda í málinu.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð:

Áfrýjandi, Logi Pétursson, skal vera sýkn af kröfum stefnda, Iðnaðarbanka Íslands h/f, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður í héraði og fyrir Hæstarétti.

Mánudaginn 23. júní 1986.

Nr. 20/1985. **Karnabær h/f**

(Skúli J. Pálmason hrl.)

gegn

Herbert Ólasyni

(Gunnar Sólmes hrl.)

Fasteignakaup. Riftun. Skuldajöfnuður.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðmundur Jónsson og Bjarni K. Bjarnason og Björn Þ. Guðmundsson prófessor.

Oddur Ólason fulltrúi bæjarfógetans á Akureyri hefur kveðið upp hinn áfrýjaða dóm.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 6. febrúar 1985. Hann krefst aðallega sýknu af öllum kröfum stefnda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, en til vara að kröfur stefnda verði lækkaðar og málskostnaður verði látinn niður falla.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og að áfrýjandi verði dæmdur til að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti.